

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СПОРТИВНОГО КОМЕНТУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

METHODOLOGY OF TEACHING SPORTS COMMENTARY IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS

УДК 378.011.3-051:796(477.82)(043.5)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/84.1.18>

Денисенко Н.Г.,
докт. пед. наук, заслужений вчитель
України,
декан факультету початкової освіти
та фізичної культури
Комунального закладу вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

Стрельбіцька О.О.,
канд. філол. наук,
ст. викладач кафедри філології
Комунального закладу вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

Горбач Н.В.,
канд. філол. наук,
ст. викладач кафедри загальної
педагогіки, психології та методики
початкової освіти
Комунального закладу вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

Подолук С.М.,
канд. філол. наук,
завідувач кафедри філології
Комунального закладу вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

Мартинюк М.І.,
канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри філології
Комунального закладу вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

У статті висвітлено методику навчання спортивного коментування в системі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури як ефективного засобу розвитку комунікативної компетентності. Актуальність теми зумовлена необхідністю впровадження інновацій у процес підготовки педагогічних кадрів відповідно до засад Нової української школи, де особливе значення надається формуванню публічних мовленнєвих умінь, розвитку аналітичного мислення та вмінню використовувати цифрові інструменти.

Модуль «Основи спортивного коментування» запропоновано як експериментальний компонент навчального блоку «Українська мова за професійним спрямуванням». Він передбачає опанування студентами практик усного та письмового коментування спортивних подій, що поєднує мовну грамотність з професійним контекстом фізичного виховання. Автори пропонують власне визначення поняття «спортивне коментування» як цілеспрямованого процесу усного або письмового тлумачення, опису й оцінювання спортивних подій, що поєднує інформативність, емоційність і педагогічну доступність.

Особливу увагу приділено бінарній формі навчання, яка реалізується через інтеграцію мовознавчих аспектів із методикою викладання фізичної культури. Такий підхід сприяє міждисциплінарності, активізує освітній процес і створює умови для цілісного професійного розвитку студентів.

У статті представлено результати анкетування здобувачів освіти педагогічного коледжу (n=27), яке засвідчило високу зацікавленість та позитивну оцінку впровадження модуля «Основи спортивного коментування»: 88,4% респондентів вважають його корисним, 89,5% висловили бажання брати участь у практичних заняттях.

Зроблено висновок, що включення спортивного коментування до освітнього процесу як нової педагогічної технології не лише сприяє розвитку ключових компетентностей майбутніх учителів фізичної культури, а й розширює можливості їхньої професійної самореалізації у сфері спортивної комунікації.

Ключові слова: спортивне коментування, професійна підготовка, учитель фізичної культури, спортивне блогерство, медіакомунікація, комунікативна компетентність, бінарна форма навчання, українська мова за

професійним спрямуванням, теорія і методика фізичного виховання, неформальна освіта, медіаграмотність, інтеграція дисциплін, Нова українська школа.

The article highlights the methodology of teaching sports commentary in the professional training of future physical education teachers as an effective tool for developing communicative competence. The relevance of the topic is driven by the need to implement innovations in the training of pedagogical staff, in line with the principles of the New Ukrainian School, which emphasizes the development of public speaking skills, analytical thinking, and the ability to use digital tools. The module "Sports Commentary" is proposed as an experimental component of the "Ukrainian Language for Professional Purposes" curriculum. It involves students mastering oral and written commentary practices for sports events, combining linguistic proficiency with the professional context of physical education. The authors provide their own definition of "sports commentary" as a purposeful process of oral or written interpretation, description, and evaluation of sports events, integrating informativeness, emotional engagement, and pedagogical accessibility. Special attention is given to the binary learning format, which is implemented through the integration of linguistic knowledge with physical education teaching methods. This approach fosters interdisciplinary learning, enhances the educational process, and creates conditions for holistic professional development. The article presents the results of a survey conducted among pedagogical college students (n=27), which demonstrated high interest and positive evaluation of the module: 88.4% of respondents found it useful, and 89.5% expressed a desire to participate in practical sessions.

The study concludes that incorporating sports commentary into the educational process as a new pedagogical technology not only enhances key competencies of future physical education teachers but also expands their opportunities for professional self-realization in the field of sports media communication.

Key words: sports commentary, professional training, physical education teacher, sports blogging, mediacommunication, communicative competence, binary learning format, Ukrainian language for professional purposes, theory and methods of physical education, speech activity, interdisciplinary integration, New Ukrainian School.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах трансформації освіти, коли особливої уваги набувають комунікативна та цифрова компетентності, виникає потреба у переосмисленні підходів до професійної підготовки вчителя фізичної культури. Сьогоднішній педагог має бути не лише фахівцем

із рухової активності, а й ефективним комунікатором, модератором освітніх подій і активним учасником медіапростору.

Одним із напрямів, що відповідає цим викликам, є інтеграція української мови професійного спрямування у зміст курсу «Теорія і методика фізичного виховання» (ТІМФВ). Такий бінарний підхід дозволяє сформувати цілісну систему

професійних умінь, де мовна компетентність виконує не допоміжну, а функціональну роль у забезпеченні якості освітнього процесу у сфері фізичного виховання.

Українська мова за професійним спрямуванням у цьому контексті постає як педагогічний інструмент, що забезпечує точність інструкцій, ефективність зворотного зв'язку, розвиток емоційного інтелекту та професійну рефлексію. У процесі навчання, мовлення стає каналом управління, впливу й мотивації, який потребує дотримання норм термінології, стилістики, мовленнєвої доречності та етики.

Особливої значущості набуває модуль «Основи спортивного коментування» як практичне поле реалізації міжпредметної інтеграції. Він створює умови для розвитку функціонального професійного мовлення, навичок публічного виступу, аналітичного спостереження та створення медіапродуктів у спортивній тематиці.

Освоєння цього модуля передбачає:

- формування активного словника української спортивної термінології;
- оволодіння жанрами репортажу, інтерв'ю, огляду, анонсу;
- набуття навичок усного коментування під час змагань, ігор, спортивних заходів;
- вміння бачити як цілісну спортивну картинку, так і важливі дрібниці або деталі;
- формування культури мови та культури мовлення спортивного коментатора;
- дотримання мовленнєвої етики у роботі з різновіковими та інклюзивними групами.

У добу цифровізації освіти ці компетентності логічно трансформуються у навички створення медіаконтенту: відеоблогів, подкастів, стрімів, що посилює медійну видимість педагогічної діяльності.

Отже, коментаторська практика переходить у площину неформальної педагогіки, надаючи учителю фізичної культури нові форми взаємодії з учнями, батьками та громадськістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Спортивне коментування як складова професійної мовленнєвої діяльності у сфері фізичного виховання є інноваційним напрямом, що поєднує педагогічні, лінгвістичні та медіа-компетентності майбутнього вчителя фізичної культури. Його впровадження в освітній процес сприяє формуванню педагога нового покоління – комунікатора, мотиватора та модератора освітнього простору.

Дозволимо собі запропонувати педагогічній спільноті власне визначення поняття «спортивне коментування», яке, на нашу думку, є актуальним і корисним у практиці вчителя фізичної культури Нової української школи.

Спортивне коментування – це цілеспрямований процес усного або письмового тлумачення,

опису й оцінювання спортивних подій, що поєднує інформативність, емоційність і педагогічну доступність. Його основна мета – активізувати увагу учнів, формувати в них уявлення про спортивну діяльність і сприяти розвитку культури вболівання серед різних вікових груп, зокрема дітей та підлітків.

Таке розуміння поняття дає змогу вчителю фізичної культури не лише ефективно коментувати спортивні заходи, але й інтегрувати цей вид діяльності в освітній процес як засіб міжпредметної взаємодії (наприклад, з українською мовою, етикою, мистецтвом, медіаграмотністю). Завдяки цьому спортивне коментування стає важливим інструментом формування ключових компетентностей учнів – комунікативної, соціальної, культурної, медійної.

У контексті фізичного виховання спортивне коментування виконує низку важливих педагогічних функцій, зокрема:

1. *Інформаційна*: передача точних даних про хід змагань, правила гри, технічні дії спортсменів.
2. *Мотиваційна*: створення емоційного фону, що стимулює учнів до активної участі у спортивних змаганнях та самовдосконалення.
3. *Педагогічна*: формування у здобувачів освіти навичок аналізу, критичного мислення та оцінювання спортивних подій.
4. *Комунікативна*: дотримання культури мовлення, володіння професійною термінологією, уміння знаходити влучні висловлювання у різних спортивних ситуаціях.

Для ефективного впровадження спортивного коментування в процес підготовки вчителя фізичної культури необхідно враховувати такі методичні аспекти:

1. *Інтеграція з українською мовою за професійним спрямуванням*: вивчення спортивного стилю мовлення, термінології та жанрових особливостей коментаторського дискурсу.
2. *Практична спрямованість*: організація тренінгів, рольових ігор, де студенти можуть практикувати навички коментування в умовах, наближених до реальних.
3. *Використання цифрових технологій*: створення відеоконтенту, ведення спортивних блогів як засобів формування медіа компетентності здобувачів освіти.
4. *Оцінювання та зворотний зв'язок*: розробка критеріїв оцінювання мовленнєвих навичок, зокрема чіткості, виразності, логічності та емоційності мовлення.

З огляду на міждисциплінарний характер модуля, проблема впровадження спортивного коментування в освітній процес розглядається з різних науково-практичних позицій, що підтверджує її комплексну природу та високу актуальність. Першочерговим напрямом дослідження можна вважати історико-журналістичний підхід. Так, Ю. Сазонова у монографії «Спортивна

журналістика України» розглядає еволюцію спортивної періодики, аналізує зміст і функції спортивних мас-медіа різних епох, структурує їх жанрово-тематичний спектр [14, с. 276]. Авторка висвітлює історичні передумови становлення професії спортивного коментатора як окремого медіафахівця та акцентує на потребі оптимізації змісту й технічного рівня сучасної спортивної журналістики [14, с. 276].

Поглиблений лінгвопрагматичний аналіз спортивного коментаря здійснила О. Гаврилюк у дослідженні «Комунікативні стратегії і тактики спортивних коментарів». Авторка виокремлює інформаційно-інтерпретаційну, емоційно-оцінну та аргументативну стратегії, доводячи, що коментування виконує не лише інформативну функцію, а й формує певний настрій, спонукає до участі у спортивному житті [5, с. 308].

Тамара Мандич у публікації «Спортивний коментар як складова спортивного дискурсу» підкреслює значення цього мовного жанру у формуванні масового сприйняття спорту та конструюванні образів героїв спорту. Спортивний коментар, на думку дослідниці, – це «не просто передача інформації, а творення культурного й емоційного контексту події» [11, с. 207].

Одним із новітніх і водночас перспективних напрямів у дослідженні спортивного коментування є вивчення мовленнєвих жанрів міжнародного спортивного дискурсу. У цьому контексті важливим орієнтиром для оновлення українських освітніх програм може слугувати американська та англійська моделі підготовки спортивних коментаторів. Йдеться не про безпосереднє запозичення, а про творче переосмислення ефективних практик з урахуванням вітчизняних мовних, культурних і педагогічних особливостей.

Ці положення доповнюють дослідження Ольги Гаврилюк. У статті «Комунікативні стратегії і тактики спортивних коментарів (на прикладі висвітлення World Cup 2018 в англійських ЗМІ)» проаналізовано лінгвопрагматичні особливості спортивного коментаря як жанру медіадискурсу. Авторка розглядає, як англійські ЗМІ висвітлювали події Чемпіонату світу з футболу 2018 року, акцентуючи увагу на комунікативних стратегіях та тактиках, що використовуються для ефективного донесення інформації до аудиторії [6, с. 189]. За її висновками ефективне спортивне мовлення «вимагає адаптації до очікувань і психологічних особливостей аудиторії, зокрема через застосування інформаційно-інтерпретаційної стратегії, стратегії формування емоційного настрою адресата та аргументативної стратегії» [6, с. 189].

Значний внесок у розвиток цього напрямку зробила Ю. Купчишина, яка досліджує спортивний жаргон у медіадискурсі як соціолінгвістичне явище, що репрезентує особливості мовленнєвої взаємодії у сфері спорту. Особливу увагу вона приділяє

американським трансляціям, аналізуючи коментар як самостійний жанр із притаманними йому структурними, функціональними та стилістичними характеристиками [9, с. 115]. Учена наголошує, що однією з ключових ознак спортивного коментаря є його динамічність і орієнтація на швидке сприйняття інформації аудиторією. Типовими є узагальнені повідомлення щодо гравців, команд, ходу матчу, результатів, рекордів і показників ефективності [9, с. 115].

Особливу цінність для нашого дослідження становить аналіз мовних засобів впливу, широко застосовуваних коментаторами інших зарубіжних країн: синтаксичне спрощення, інверсія, модифікатори інтенсивності, різноманіття дієслівних форм, а також вираження емоцій, ставлення та оцінок. Це набуває особливої ваги в умовах спортивної трансляції, де коментатор має не лише оперативно доносити події, а й робити це емоційно насичено, водночас зберігаючи об'єктивність щодо дій учасників змагань.

Так, у дисертаційній праці М. Харабери представлено ґрунтовний аналіз жанрів футбольного дискурсу в англійській та українській мовах. Авторка визначає мовленнєво-жанрову природу цього виду дискурсу, розкриває його комунікативну структуру, прагматичні характеристики та функціональне призначення [15, с. 257]. Особливо цінними є встановлені закономірності у використанні мовних засобів в обох мовах, що дозволяє здійснювати міжкультурне зіставлення та застосовувати результати в галузі спортивного перекладу, журналістики та коментування [15, с. 257].

Паралельно з цим розвивається напрям спортивного блогерства як неформальної педагогічної платформи. М. Перчишин у статті «Спортивне блогерство: комунікаційний потенціал» аналізує особливості медіаактивності блогерів у спортивній сфері. Автор зазначає, що спортивне блогерство стало засобом формування громадської думки, інтерактивної взаємодії та нової освітньої практики [13, с. 45].

Вважаємо, що аналіз жанру спортивного коментаря в зарубіжному медіапросторі дозволяє визначити ключові орієнтири для розробки методики його викладання в межах фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Зокрема, варто акцентувати на функціональному мовленні, логічності подачі, емоційній насиченості та здатності оперативно інтерпретувати події – навички, що є основоположними для коментаторської та блогерської діяльності в сучасній спортивній освіті.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду на перелічені наукові дослідження застосування спортивного коментування в освітньому процесі вітчизняних закладів освіти може забезпечити низку педагогічних результатів:

- розвиток *комунікативної компетентності*, що включає вміння передавати інформацію, адаптовану до особливостей аудиторії;

- формування *лідерських якостей* через публічні виступи, володіння аудиторією та увагою слухачів, вплив на емоційний стан колективу;

- підвищення *мотиваційного потенціалу навчання* за рахунок динамічної форми подачі матеріалу;

- сприяння *інклюзивності* шляхом адаптації мовлення для потреб різних учнівських груп, у тому числі із використанням візуальних засобів супроводу.

Попри зростаючий інтерес до теми, методика впровадження спортивного коментування в систему професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури залишається недостатньо розробленою. Насамперед, існує потреба в системному осмисленні її місця та функцій у педагогічній освіті, зокрема в контексті підготовки до роботи в умовах інформаційного суспільства та цифрового освітнього середовища.

Спортивне коментування як навчальний модуль має значний потенціал: воно сприяє формуванню вчителя нового покоління – фахівця, який не лише володіє знаннями з фізичної культури, а й здатен активно комунікувати, модерувати спортивно-освітні події, орієнтуватися в медіапросторі, швидко адаптовуватись у різних ситуаціях. Водночас слід визнати, що на сьогодні бракує чітко сформульованих методичних підходів до його впровадження, структурованого змісту навчання та дієвих інструментів оцінювання сформованих компетентностей.

Опанування спортивного коментування потребує глибшого вивчення специфіки жанру коментаря, зокрема характерного лексику, синтаксичних конструкцій та інтонаційних моделей, що поки що не є інтегрованими до типових освітніх програм. Як наслідок, майбутній учитель не завжди має можливість повноцінно використовувати мовлення як інструмент педагогічного впливу та управління освітнім процесом.

Отже, постає необхідність комплексного дослідження й розробки методики викладання спортивного коментування, що враховуватиме специфіку освітньої галузі «Фізична культура» в умовах Нової української школи та забезпечить розвиток комунікативної й медіаграмотної компетентності майбутнього педагога.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета нашого дослідження – обґрунтувати доцільність інтеграції українського спортивного коментування в курс підготовки вчителя фізичної культури як ефективного педагогічного інструменту для формування професійної комунікативної компетентності, розвитку публічної мовленнєвої діяльності та впровадження інновацій у сфері фізичного виховання.

Завдання дослідження:

1. Розкрити можливості модуля «Основи спортивного коментування» для розвитку професійної мовленнєвої компетентності здобувачів освіти.

2. Визначити педагогічні переваги бінарного підходу в умовах сучасної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури.

3. Провести анкетування серед студентів педагогічного коледжу (n=27) щодо доцільності впровадження модуля «Основи спортивного коментування» як частини професійної підготовки вчителя фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У контексті впровадження концепції Нової української школи, яка акцентує увагу на інтеграції навчального змісту, розвитку аналітичного мислення, комунікативних умінь та орієнтації на прикладне використання знань, модуль «Основи спортивного коментування» постає як важлива інноваційна складова професійної підготовки. Його функціональне призначення полягає не лише в опануванні фахового мовлення, а й у забезпеченні умов для цілісного розвитку майбутнього педагога, здатного працювати на перетині мовної, медіа, фізкультурної та цифрової компетентностей.

Наукову цінність для цієї проблематики становить, зокрема, кваліфікаційне дослідження А. Будріна, в якому проаналізовано особливості представлення спортивних матеріалів у сучасних медіа. Автор детально розглядає лінгвальні засоби спортивного репортажу і коментаря, а також механізми комунікативної взаємодії з аудиторією [3, с. 91]. Дослідником визначено критерії ефективності спортивного мовлення – інформативність, емоційність і лаконічність, – та запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення подачі спортивного контенту в медіа [3, с. 91].

Цю тематику розвиває також Д. Маленкова, яка вивчає мовні трансформації в блогах українських користувачів соціальних мереж. У центрі її дослідження – зміна норм сучасної української мови, її адаптація до неформального, інтерактивного стилю комунікації, що має пряме відношення до майбутньої діяльності вчителя-фізкультурника як освітнього блогера [10].

Вважаємо, що при вивченні освітнього компонента «Теорія і методика фізичного виховання» (ТіМФВ) важливо враховувати мовленнєвий компонент як частину професійної підготовки. У підручнику Е. Вільчковського та О. Куро акцент зроблено на комунікативних умінях як базових для роботи вчителя фізичної культури. Граматично правильне мовлення, інтонаційна виразність, чіткість команд, логічність та доступність – це елементи ефективного освітнього процесу [4].

Аналіз сучасних освітніх програм із підготовки майбутніх учителів фізичної культури засвідчує тенденцію до поступового зміщення акцентів у бік

розвитку комунікативної компетентності. Зокрема, в типових програмах до дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» (ТіМФВ) систематично визначено завдання щодо формування мовленнєвої компетентності як ключового інструменту ефективної взаємодії з учнями під час уроків, змагань та спортивно-масових заходів. У цьому контексті заслуговує на увагу підручник В. Чижики та О. Дудника «Методи досліджень у фізичному вихованні», у якому акцентовано на розвитку мовленнєвих навичок майбутніх фахівців через практику коментування спортивних подій, аналізу дій учасників спортивних змагань, формулювання інструктажів та здійснення вербального оцінювання результатів [17, с. 241]. Такий підхід не лише актуалізує потребу в професійно орієнтованому мовленні, а й створює підґрунтя для формування культури спілкування в спортивно-освітньому середовищі.

Наш досвід упровадження модуля «Основи спортивного коментування» в освітній процес підготовки вчителя фізичної культури відкриває нові перспективи для реалізації компетентнісного підходу, що відповідає засадам Нової української школи. Зокрема, міжпредметне поєднання курсу української мови з освітнім компонентом ТіМФВ, доповнене акцентом на розвиток навичок спортивного коментування, критичного аналізу, публічного мовлення та елементів блогерської активності, забезпечує не лише медіакомпетентність, а й сприяє трансформації професійного портрету вчителя.

Зміст модуля реалізовується у таких форматах:

- як частина мовно-професійної складової курсу «Українська мова за професійним спрямуванням», де акцент робиться на опануванні спортивного стилю мовлення й фахової термінології;
- у межах практичного опрацювання методик організації та мовного супроводу спортивних заходів, що є складовою дисципліни ТіМФВ, формуючи навички публічного мовлення, коментування і тактичного аналізу;
- як елемент медіапедагогіки у курсі «Основи медіаграмотності та критичного мислення вчителя», де здобувачі освіти створюють освітній і спортивний цифровий контент, розвиваючи власні медіапроекти;
- як елемент неформальної освіти, зокрема у форматі інструментів комунікації педагога, якими власне і є навички спортивного коментування;
- у якості інструменту популяризації спортивної діяльності – через створення контенту для соцмереж, відеоплатформ чи стримінгових сервісів, що дозволяє ефективно висвітлювати досягнення спортсменів і тренерів та привертати увагу до різних видів спорту.

Однією з ефективних форм реалізації цієї інтеграції виступає *бінарне заняття* – форма організації освітнього процесу, за якої два

викладачі (або один, що володіє двома галузями знань) об'єднують змістові компоненти різних дисциплін навколо спільної теми. Бінарні заняття мають низку важливих переваг: вони сприяють формуванню міжпредметних зв'язків, стимулюють пізнавальну активність студентів, підвищують мотивацію до навчання та розвивають комунікативні навички. Останнє є особливо важливим для майбутніх учителів фізичної культури, які все частіше виступають у ролі публічних мовців і представників фахового середовища у цифровому просторі.

Означена проблематика вже стала об'єктом ґрунтовних наукових розвідок. Так, у дослідженні Н. Баюрко, Л. Нікітченко та Н. Левчук висвітлено потенціал інтегрованого навчання у старшій школі та доведено ефективність бінарних уроків у розвитку пізнавальної активності учнів через міжпредметну взаємодію [2, с. 185]. Аналогічно, В. Черненко, О. Грицюк, В. Ляшенко і І. Киба розкрили методик підвищення освітньої зацікавленості через інтерактивні бінарні заняття з інформатики та економіки [16, с. 66]. У статті Т. Качак та Т. Близнюк обґрунтовано інтеграцію мовно-літературної освітньої галузі як шлях до формування системного світогляду учнів [7, с. 89]. Практичний аспект бінарних занять у контексті роботи з дітьми з особливими освітніми потребами проаналізовано в публікації С. Кульбиди, де йдеться про ефективність подвійного викладання для формування комунікативної компетентності [8, с. 50]. Л. Паніна і Л. Авдими́рець акцентують на інтегрованому навчанні як способі створення цілісного образу світу здобувача освіти в контексті реформ Нової української школи [12, с. 50].

Ми поділяємо думку дослідників про те, що сучасна фізкультурна освіта потребує оновлення підходів до підготовки вчителя, здатного ефективно діяти в інформаційно-комунікативному середовищі. У цьому контексті бінарні форми навчання, зокрема інтеграція української мови та теорії і методики фізичного виховання (ТіМФВ), набувають особливої актуальності. Такий підхід сприяє формуванню міждисциплінарних компетентностей: публічного мовлення, спортивного коментування, створення медіаконтенту, орієнтованого на здоровий спосіб життя.

У КЗВО «Луцький педагогічний коледж» у межах ОПП підготовки вчителів фізичної культури реалізується освітній компонент «Українська мова за професійним спрямуванням. Основи спортивного коментування», інтегрований з курсом «Теорія і методика фізичного виховання». Така модель забезпечує практичне поєднання мовної підготовки з фаховими завданнями викладача й тренера: підготовка коментарів до спортивних заходів, ведення блогів, побудова комунікації у професійному середовищі.

Метою такої інтеграції є не лише формування загальної мовної культури, а й підготовка фахово-комунікативної особистості, спроможної грамотно, логічно й виразно формулювати думки в межах професійного контексту. Студенти опановують принципи академічного та публічного мовлення, засоби вербального й невербального впливу, прийоми риторичного аналізу, що безпосередньо використовуються у викладацькій і тренерській діяльності. Бінарний підхід, зорієнтований на міждисциплінарну взаємодію української мови та фізичної культури, є актуальним, методично виправданим і стратегічно важливим напрямом у контексті підготовки педагогів нової генерації.

Розглянемо власну модель такого інтегрованого курсу та його структуру.

Мета курсу: сформувати в майбутнього вчителя фізичної культури вміння: грамотно й креативно використовувати українську мову в медіапросторі; створювати якісний блогерський і коментаторський контент; популяризувати фізичну культуру через сучасні мовно-комунікативні формати.

Структура курсу. Модуль 1. Українська мова в публічній комунікації (Ораторське мистецтво і дикція. Основи публічного виступу: структура, риторика, вплив. Сучасна термінологія у спорті українською. Стилiстика спортивних текстів (анонси, інтерв'ю, огляди)). **Практика:** запис відео-анонсу спортивного заходу.

Модуль 2. Теорія і методика фізичного виховання в медіа. (Поняття здорового способу життя в українському дискурсі. Методика представлення тренувань/занять у блогах. Створення інфографіки, скриптів для відео, сторітелінг). **Практика:** створення навчального reels або TikTok з фітнесом + супровід українським текстом.

Модуль 3. Коментаторська майстерність. Аналіз прикладів спортивних трансляцій (українські коментатори). Робота з голосом: інтонація, темп, емоційна виразність. Етичність і толерантність у висловленнях. Підготовка до «живого» коментування. **Практика:** симуляція коментування матчу між студентськими командами.

Ми прагнемо реалізувати інтеграцію української мови та ТiМФВ через бінарні форми роботи. Це не лише відповідає сучасним освітнім тенденціям, але й сприяє формуванню у майбутніх учителів фізичної культури важливих коментаторських та медіакомпетентностей.

Так, у межах реалізації інтегрованого освітнього компонента «Українська мова за професійним спрямуванням. Основи спортивного коментування» було проведено бінарне заняття на тему: «Методика організації і проведення спортивно-масових заходів». Заняття реалізовано у співпраці двох викладачів – фахівця з теорії і методики фізичного виховання та викладача української мови.

Змістове наповнення заняття передбачало комплексне опрацювання питань, пов'язаних із плануванням, організацією та інформаційним супроводом спортивних подій. Основна дидактична мета полягала у формуванні у здобувачів освіти здатності інтегрувати мовні та фахові знання, актуалізуючи їх у конкретній професійній ситуації, максимально наближеній до реалій педагогічної практики.

Заняття відбувалося у форматі рольової гри, під час якої студенти моделювали ситуацію проведення спортивно-масового заходу в умовах Коледжу. У межах цього практичного блоку було розподілено ролі між учасниками, серед яких:

- головний суддя,
- секретар суддівської колегії,
- представники команд, що проходять мандатну комісію,
- суддя-інформатор,
- суддя-коментатор.

Кожна група студентів діяла відповідно до заздалегідь визначеного регламенту заходу, виконуючи завдання, характерні для обраної ролі, зокрема в частині документаційного супроводу, процедур контролю, коментування ходу змагань тощо.

Викладач української мови на кожному етапі роботи забезпечував мовний супровід діяльності студентів, надаючи рекомендації щодо термінологічної точності, стилістичної відповідності, логіки й аргументації мовлення, а також допомагав редагувати й удосконалювати тексти (анонси, коментарі, довідки тощо), створені учасниками ігрового моделювання.

У фінальній частині заняття студенти презентували результати своєї діяльності, отримали зворотний зв'язок від обох викладачів та провели колективне обговорення складнощів, з якими стикнулися в процесі інтеграції мовних і фахових компетентностей.

Бінарні заняття демонструють високу результативність, адже після проходження модуля «Основи спортивного коментування» студенти спеціальної Середньої освіти (Фізична культура) успішно інтегрують знання з мовознавства, педагогіки та методики фізичного виховання. Це свідчить про ефективність міждисциплінарного підходу у підготовці майбутніх фахівців освітньої галузі. Така форма навчання не лише активізує освітній процес, а й відповідає ключовим засадам Концепції Нової української школи, зокрема:

- мовній компетентності – формування навичок точного, грамотного й виразного мовлення;
- соціальній та громадянській – розвиток умінь працювати в команді, дотримуватись регламенту та професійної етики;
- ініціативності та підприємливості – здатність приймати рішення в умовах змодельованих професійних ситуацій;

– інформаційно-комунікативній – створення, редагування та аналіз медіатекстів у межах спортивних подій.

Результатом такої інтеграції стало відкриття в коледжі сучасної *Медіастудії*, де студенти мають можливість реалізувати себе як спортивні коментатори, розкривати свій творчий потенціал і здобувати практичний досвід у сфері медіакомунікацій. Цей простір став платформою для розвитку фахових компетентностей і впевненого професійного самовираження.

Отже, формування основ спортивного коментування як частини професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури виступає не лише корисним прикладним навиком, а й інноваційним педагогічним інструментом, що формує нову генерацію освітян, здатних до професійної самореалізації в умовах сучасного комунікативного простору.

З метою з'ясування ставлення здобувачів освіти до запровадження модуля «Основи спортивного коментування» в освітній процес, оцінки його актуальності та очікуваної користі для майбутньої професійної діяльності було проведено анкетування здобувачів освіти 1–2 курсів спеціальності *Середня освіта (Фізична культура)*.

На запитання анкети «Чи вважаєте Ви корисним запровадження модуля «Основи спортивного коментування» в освітній програмі?» переважна більшість студентів, а саме 88,4%, відповіли ствердно. Водночас 6,4% вважають його недоцільним, а 5,2% респондентів ще не визначилися зі своєю позицією. Такий розподіл відповідей свідчить про високий рівень зацікавленості студентів та усвідомлення ними потенційної користі від вивчення цього модуля.

Особливо показовими є результати на запитання анкети «Які навички, на Вашу думку, можна покращити завдяки цьому модулю? (можна обрати кілька варіантів)». Відповіді розподілились наступним чином: 61,4% – «покращення комунікації з учнями та спортсменами»; 55% – «розвиток уміння публічно виступати»; 50,5% – «використання української мови у професійній діяльності»; 46,8% – «коментування спортивних подій».

Таким чином, студенти розглядають модуль не лише як вузькоспеціалізований курс, а як потужний інструмент професійного й особистісного зростання, що сприяє формуванню міждисциплінарних навичок.

Щодо залучення до практики, відповідь на запитання «Чи хотіли б Ви брати участь у практичних заняттях із коментування спортивних подій (на тренуваннях, змаганнях, турнірах)?» виявила майже одноставну підтримку – 89,5% респондентів відповіли «так, обов'язково». Це підтверджує готовність студентів до активного включення в освітній процес із практичною орієнтацією.

Особливу цінність мають відповіді студентів на відкрите запитання «Як ви вважаєте, як спортивне коментування може бути пов'язане з вашою майбутньою роботою вчителя фізичного виховання?». Серед найбільш яскравих висловлювань:

– «Спортивне коментування тісно пов'язане з професією вчителя фізичної культури, адже формує низку важливих компетентностей. По-перше, це тренування мовлення – навички чіткого, грамотного та виразного висловлювання, необхідного для пояснення вправ, мотивації та зворотного зв'язку з учнями. По-друге, це аналітичне мислення, здатність швидко оцінити ситуацію, що надзвичайно важливо під час уроків, змагань або командної роботи».

Інший студент зазначив:

– «Коментування – це вміння передати емоції, зацікавити, утримати увагу. Саме такий стиль спілкування сприяє створенню позитивного емоційного фону на уроках».

Було й таке твердження:

– «Досвід створення медіатекстів з теми спорту дозволяє вчителю йти в ногу з часом, застосовувати цифрові технології, залучати учнів до креативної діяльності в рамках фізкультурного контексту».

Ще одне запитання анкети – «Як Ви думаєте, що важливіше для спортивного блогера – добре знати спорт чи вміти цікаво говорити?» – викликало жваву дискусію, продемонструвавши аналітичне мислення студентів. Найпоширеніші відповіді:

1. *Акцент на знання спорту*: «без глибокого розуміння правил і технік блогер не зможе якісно коментувати. Говорити можна навчитися, але якщо змісту немає – аудиторія це відчує».

2. *Наголос на харизмі*: «головне – зацікавити глядача. Навіть без досконалих знань спорту можна стати успішним, якщо говорити просто, з гумором і енергією».

3. *Збалансована позиція*: «краще поєднання. Людина, яка знає спорт, але говорить нудно – програє. І навпаки, без змісту – теж не утримаєш увагу. Баланс – ключ до успіху».

4. *Адаптація до аудиторії*: «це залежить від того, для кого працюєш. Професійна аудиторія чекає точності, а масова – легкості та доступності».

Окрему увагу було приділено етичному аспекту спортивного мовлення через запитання «Назвіть одну річ, яку ви б точно ніколи не сказали в ефірі як спортивний коментатор (блогер) – і поясніть, чому це важливо для професійної етики». Студенти дали змістовні відповіді, які засвідчують їхнє розуміння норм публічної комунікації:

– «Не ображав би спортсмена за зовнішність або фізичні особливості». (Відображає повагу до людської гідності).

– «Не сказав би, що команда «нічого не варта»». Відповідь свідчить про об'єктивність і професійну відповідальність.

– «Ніколи не жив би нецензурної лексики». Відповідь підкреслює роль мовлення як прикладу для молоді.

– «Не поширював би неперевірену інформацію». Відповідь демонструє дотримання стандартів журналістської етики та медіаграмотності.

Проведене анкетування засвідчило, що завдяки модулю «Основи спортивного коментування» студенти не лише опановують риторичні та мовні навички, а й розвивають уміння аналізувати рухову активність, пояснювати техніку вправ, формулювати чіткі інструкції та здійснювати комунікаційний супровід тренувального процесу в усній і письмовій формах. Таким чином, коментаторські компетентності інтегруються в загальну структуру фахової підготовки, а українська мова постає як повноцінний і ефективний інструмент комунікації у сфері фізичної культури.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інтеграція модуля «Основи спортивного коментування» в освітній процес є доцільною та ефективною формою розвитку професійної комунікативної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Вона сприяє формуванню навичок публічного мовлення, аналітичного мислення та емоційно-виразної подачі інформації.

Бінарні заняття, що поєднують знання з мовознавства, педагогіки та методики фізичного виховання, мають значний потенціал як інноваційна освітня технологія. Вони активізують навчальний процес, забезпечують міждисциплінарність і відповідають принципам Нової української школи.

Результати анкетування студентів (n=27) підтверджують актуальність і запит на запровадження модуля: 88,4% респондентів вважають його корисним, 89,5% прагнуть брати участь у практичних заняттях. Студенти відзначили розвиток комунікативних, мовленнєвих та цифрових навичок як ключові переваги.

Отже, спортивне мовлення як освітній інструмент не лише формує професійно важливі вміння, а й відкриває нові можливості для реалізації молоді у сфері спортивного медіа, сприяючи модернізації підходів до викладання фізичної культури.

Перспективи подальших досліджень у сфері навчання спортивного коментування полягають у розробці дидактичних матеріалів і практичних завдань для різних освітніх рівнів, створенні міждисциплінарних курсів за участі фахівців із медіа, мовознавства та фізичного виховання, а також у вивченні впливу медіакомпетентності на професійну адаптацію молодих учителів. Подальша увага може бути зосереджена на формуванні критеріїв оцінювання коментаторських навичок та розширенні експериментального

впровадження модуля у вищих педагогічних закладах України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Акімова Н. Дослідження мови Інтернету: труднощі і перспективи. *Нова філологія*. 2012. Вип. № 50. С. 10–13.
2. Баярко Н., Нікітченко Л., Левчук Н. Бінарний урок як форма реалізації інтегрованого підходу у навчанні біології. *Актуальні проблеми біології та методики її викладання у закладах вищої освіти: зб. наук. пр. звітної наукової конференції викладачів*. Вінниця, 2019. С. 158–172.
3. Будрін А. Сучасна українська спортивна журналістика: організаційно та проблемно-тематичний аспекти : магістер. кваліфікац. робота. Київ, 2024. 91 с.
4. Вільчковський Е., Курок О. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Суми : ВТД «Ун-тська кн.», 2008. 428 с.
5. Гаврилюк О. Комунікативні стратегії і тактики спортивних коментарів (на прикладі висвітлення World Cup 2018 в англомовних ЗМІ). *Молодий вчений*. 2018. Вип. № 11 (63). С. 308–312. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/>
6. Гаврилюк О. Специфіка сучасного спортивного коментаря (на матеріалі англомовних ЗМІ). *Наук. праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка*. Серія: Філол. науки. 2015. Вип. 39. С. 198–202.
7. Гаврилюк, О., Нікіфорова, Є., Павліченко, Л. Спортивна медіа комунікація в часи пандемії: комунікативно-дискурсивний аспект. *Молодий вчений*. 2021. Вип. 1 (89), С. 87–93. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-1-89-19>
8. Качак Т., Близнюк Т. Технологія інтегрованого навчання на уроках мовно-літературної освітньої галузі. *Освітні обрії*, 2023, Том 56, № 1. С. 89–94.
9. Кульбіда С. На шляху інноваційного поступу. *Досвід проведення бінарних уроків для учнів з порушеннями слуху. Особлива дитина: навчання і виховання*, 2021, Вип. № 110(2). С. 50–55.
10. Купчишина Ю., Дмитрошкін Д. Лінгвістичні особливості американського спортивного коментаря як мовленнєвого жанру. *Науковий журнал Волинського національного університету «Актуальні питання іноземної філології»*. Збірник наукових праць. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2022. Вип. 16, С. 115–121.
11. Малєнкова Д. Мова українських блогерів у соціальній мережі Інстаграм [Електронний ресурс]. URL: <https://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/BloherINSTAGRAM.pdf> (дата звернення: 22.03.2025).
12. Мандич Т. Спортивний коментар як складова спортивного дискурсу. *Актуальні проблеми філології та журналістики*. 2022. Вип. 55. С. 207–211.
13. Паніна Л., Авдимириць Л. Інтегроване навчання як засіб формування цілісного образу світу здобувачів освіти Нової української школи. *New pedagogical thought*, 2022, № 112(4). С. 50–55.
14. Перчишин М. Спортивне блогерство: комунікаційний потенціал. *Медіалінгвістика*. 2022. № 3. С. 45–58.

15. Сазонова Ю. Спортивна журналістика України : історія, еволюція, трансформація : монографія. Миколаїв : ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 276 с.

16. Харабара М. Жанри футбольного дискурсу: комунікативна організація та засоби реалізації в англійській та українській мовах : кваліфікац. наук. праця. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. 258 с.

17. Черненко В., Грицюк О., Ляшенко В., Киба І. Дослідження методики підвищення пізнавальної активності учнів за допомогою проведення бінарних уроків інформатики та економіки. *Педагогічні науки: теорія та практика*, 2021, Вип. № 2(10). С. 66–72.

18. Чижик В., Дудник О. Методи досліджень у фізичному вихованні : навч. посіб. Біла Церква, 2013. 241 с.